7627

ბერ. ბარბაროს სახ. ბაღ. ... საჯარო ბიბლიოთეკა ... ...

პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ლიტერატურული საქართველო

პარასკევი, 26 სექტემბერი, 1941 წ. | საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ყოველკვირეული ორგანო | № 39 (198) ფასი 30 კაპ.

საბჭოთა მწერალი— პოლიტიკური აგიტატორი

ფაშისტური ურდოების მუხანათური შემოჭრის პირველ დღეებიდანვე საბჭოთა მწერალი ჩადგა დიადი სამამულო ომის სამსახურში, გახდა ამ ჭეშმარიტად სამართლიანი ომის—ფაშისტური ურჩხულისაგან დაპყრობილ ხალხთა გამანთავისუფლებელი ომის—პროპაგანდისტი.

დღეს ჩვენს ყოველდღიურ პოლიტიკურ პრესაში ქართველი საბჭოთა მწერალი უფრო ენერგიულად და ინტენსიურად თანამშრომლობს, ვიდრე თანამშრომლობდა ომის წინა თვეებში. ლექსით, მოთხრობით, ნარკვევით თუ პუბლიცისტური წერილით იგი დროულად ეხმაურება ყველა ფაქტს, რომელიც გულის სიღრმემდე აღელვებს ყოველ საბჭოთა პატრიოტს და რომელიც სამამულო ომთან არის დაკავშირებული. ქართველი საბჭოთა მწერალი უფრო აქტიურად მონაწილეობს რადიო-გადაცემებში, მუშაობს მოკლემეტრაჟიან კინოფილმებზე, უშვებს პატრიოტულ და ანტიფაშისტურ თემებზე დაწერილ ნაწარმოებთა კრებულებს, სისტემატურად აწყობს ანტიფაშისტურ და პატრიოტულ საღამოებს, ადგენს მომწოდებელ წარწერებს მხატვართა მიერ შესრულებულ პატრიოტულ პლაკატებზე, სწერს სარკასტულ სტრიქონებს ანტიფაშისტურ შარჟებს ქვეშ და სხვ. ყოველ ორ კვირაში ქართველ მწერალთა მთელი კოლექტივი ფართო მასებისათვის უშვებს ნაბეჭდ კედლის გაზეთს „ლახვარს", რომელიც შეიცავს მწვავე პამფლეტებს, ფელეტონებს, გესლიან ეპიგრამებს, მახვილ წარწერიან შარჟებს, კარიკატურებს და რომელმაც უკვე მოიპოვა პოპულარობა მკითხველ საზოგადოებაში. ასეთია მხატვრული პროპაგანდის ის ფორმები, რომელთაც მიმართავს ქართველი საბჭოთა მწერლობა მასების დასარაზმავად დიდი სამამულო ომისათვის.

მაგრამ მარტო ამით ვერ შემოვფარგლავთ. დღეს საბჭოთა მწერლის მოვალეობას. ახლა მწერალმა აგიტატორის როლიც უნდა იკისროს. იგი აქტიური მონაწილე უნდა გახდეს იმ დიდი ახსნა-განმარტებითი მუშაობისა, რომელიც დღეს პარტიის ხელმძღვანელობით მიმდინარეობს და რომელსაც არასოდეს ისეთი დიდი მნიშვნელობა არა ჰქონია, როგორიც აქვს ამჟამად. მწერალი-აგიტატორი და პოლიტიკური მებრძოლი თავისი ზეპირი სიტყვით ლიტერატურულ საღამოებზე და საჯარო ადგილებში უნდა ეხმარებოდეს პარტიულ ორგანიზაციებს მილიონების დარაზმვაში გადამწყვეტი გმირული ბრძოლისათვის ფაშისტური ურდოების გასანადგურებლად.

დღევანდელი არაჩვეულებრივი ომი მოითხოვს ხალხის მატერიალური და სულიერი ძალების უდიდეს დაძაბვას, ყველა მოქალაქის მზადყოფნას—გაიღოს ყოველგვარი მსხვერპლი სამშობლოს ხსნისა და თავისუფლების გადარჩენისათვის. მწერლის საagიტაციო მუშაობის ამოცანაა უფრო გაძლიერეროს და განამტკიცოს საბჭოთა ხალხის ეს მზადყოფნა. მწერალმა ფართო გასაქანი უნდა მისცეს თავის საagიტაციო მუშაობას და ყოველდღიურად იფიქროს პოლიტიკური აგიტაციის ახალ-ახალი ფორმების გამომუშავებაზე. მწერალი უნდა მიდიოდეს საწარმოში, კოლმეურნეობაში და ეხმარებოდეს ადგილობრივ კულტმუშაკებს კედლის გაზეთების რეგულიარულ გამოშვებაში და კედლის გაზეთების ფურცლებზე იმ ადამიანთა გამოცდილების პოპულარიზაციაში, რომლებიც თავდაუზოგველად იღწვიან ჩვენი ფრონტის უზრუნველყოფისა და გამარჯვებისათვის. მწერალი უნდა მიეელოს აგიტატორად იმ უბანსა და იმ სახლს, სადაც ის ცხოვრობს, მან უნდა განუმარტოს და აუხსნას თავის მეზობლებს საბჭოთა საინფორმაციო ბიუროს ამა თუ იმ ცნობის აზრი და მნიშვნელობა, უნდა დაუსახელოს და ურჩიოს მათ იმ ლიტერატურის წაკითხვა, რომელიც ან ცალკე ბროშურებად არის გამოცემული ან ადგილობრივ და ცენტრალურ პრესაში იბეჭდება და რომლებიც უფრო ვრცელ, ამომწურავ წარმოდგენას მისცემს მათ საბჭოთა საინფორმაციო ბიუროს მიერ გადმოცემულ ფაქტებთან დაკავშირებულ მოვლენებზე. მწერალმა-აგიტატორმა ცხოველი მონაწილეობა უნდა მიიღოს იმ აზრთა გაცვლა-გამოცვლაში, რომელიც ხშირად საგაზეთო ვიტრინების წინ იმართება, ახსნას და დალაგებით განმარტოს ყველაფერი, რაც სხვებისთვის გაუგებარია და რაც ხალხს დიდად აინტერესებს. პროვოკატორებისაგან გავრცელებულ ცრუ ხმებსა და ჭორებს მწერალმა-აგიტატორმა უნდა დაუპირდაპიროს ბოლშევიკური სიმართლე, ყოველგვარ ცრუ ლაყბობას — ფაქტების სწორი ახსნა-განმარტება. მწერალმა-აგიტატორმა არა მარტო მიმდინარე ამბების უტყუარი გაშუქება უნდა მისცეს თავის მსმენელებს, არამედ უნდა ამხილოს კიდეც ცრუ ხმებისა და ჭორების გამავრცელებელნი. ყველგან, რა წრეშიდაც არ უნდა მოხვდეს მწერალი, მან თან უნდა მიიტანოს მხნეობა და სულიერი სიმტკიცე, რომელიც საბჭოთა ხალხის საბოლოო გამარჯვების რწმენიდან გამომდინარეობს.

სისხლიანი ჰიტლერი დღეს, სამამულო ომის მეოთხე თვეზე, ისევ ისე შორს არის თავისი ბნელი მიზნების განხორციელებისაგან, როგორც ომის პირველ დღეებში იყო. დრო საბჭოთა ხალხის სასარგებლოდ მუშაობს, დრო საფლავს სთხრის ჰიტლერისა და მისი ყაჩაღური ბანდისათვის. ამ რწმენის განმტკიცებას უნდა ემსახურებოდეს მწერალ-აგიტატორის ყოველი სიტყვიერი გამოსვლაც.

მომქმედი არმია. № ნაწილის მუკავშირეთა ჯგუფი მუშაობს მუდმივ კავშირგაბმულობის აღსადგენად. (საკ. ფოტოქრონიკა).

მამა და შვილი

ლეო ქიაჩელი

ერთ დღეს თბილისში ორი დიდი ჯვარედინი ქუჩის შესაყარზე მოულოდნელ სურათს წავაწყდი: უცხოთ ჩაცმული, მდეგვივით ვეება ადამიანი შუაქუჩით, თავბრუდამხვევი მოძრაობის ორომტრიალში, ისე მიალაჯებდა, თითქოს ტრიალ მინდორზე ყოფილიყო. იგი არავითარ ყურადღებას არ აქცევდა არც მილიციონერების გულმოდგინე სტვენას, არც ტრამვაის გაბმულ სანიშნებელ ჩხრიალს და არც მანქანების საყვირების გააფთრებულ წივილ-კივილს. ფილაქნებზე შექუჩებული ხალხი აღელვებული ადევნებდა თვალს უცნობს. ისმოდა ყვირილი და ძახილი:

— გაიტანს, უშველეთ!

— ძია, აქეთ, აქეთ წამოდი!..

— ძია კი არა, არ ხედავ, მდევია. ეტყობა დიდ ქალაქში არასოდეს არ ყოფილა...

— მიდი, გააფრთხილე, დაიღუპება.

— ხალხო, მართლა მდევი არ იყოს? შეხე, რა ზორბაა!

ამ შუადღის სიცხადეში უცნობი მართლა ზღაპრული მდევის შთაბეჭდილებას სტოვებდა. მდევი რომ არ შეიძლებოდა ყოფილიყო, ეს ვინ არ იცოდა. მაგრამ თანამედროვე ქალაქში ასე ჩაცმულ-დახურული ადამიანის გამოჩენაც ძნელად დასაჯერებელი რამე იყო. ხალხის გაკვირვებას განსაკუთრებულად ის იწვევდა, რომ უცნობს ისე ეჭირა თავი, თითქოს მის წინ, უკან და გარშემო უზარმაზარი მანქანები კი არ მიმოქროდნენ წამდაუწუმ, არამედ კიბორჩხალები დაღოღავდნენ, ხოლო მას კი ვითომ იმისი რიდი ღა ჰქონდა მხოლოდ, რომ ზედ ფეხი არ დაედგა და არ გაესრისა.

გახუნებული შინდისფერი ჩოხა ეცვა, ქალთბაკეცილი. წელზე ვეებერთელა სატევარი ერტყა, ტარიან-ბურნუკიანად ძველი ვერცხლით მოსილატული, რომელსაც ისეთი ბრჭყვიალი გაჰქონდა მზეზე, რომ თვალს ვერ გაუსწორებდი. თავზე ჩოხის ფერისავე ყაბალახი ჰქონდა ჩამობურული, ძველებურ წესზე — ყველა მხრიდან თანაბრად ხვეული, მხარიდან მოგრძოდ წვეტჩამოშვებული. გადაღეღილ ფაჩნიან გულ-მკერდზე თეთრი წვერი ეფინა, ვაცის წვერივით წამახული, გრძელი და ალრაკნილი.

„ნუ თუ ის არის?" — გავიფიქრე გულატოკებულმა, როცა მის აღნაგობას და ჩაცმულობას თვალი შევავლე. მაგრამ უეცარ მოგონებაში გაელვებული სახელი მაინც ჩემ თავსაც ვერ ვუხსენე: როგორ იქება, როდინდელი და სადაური, სად წარმოვიდგინე-მეთქი.

როცა ორი მილიციონერი ჯიქურ მიიჭრა უცნობთან შესაყენებლად, იგი გაჯერითებული ცხენივით ფეხების მოსხლეტით ერთბაშად შესდგა მათ წინაშე. კიდევ უფრო მაღლა შემართა ზორბა ტანი და ისეთი თავაზიანი, მთელ სახეზე მზის სინათლესავით გადაშლილი ღიმილით შეეგება წესრიგის დამცველთ, თითქოს ცა გაიხსნა და დედამიწაზე ულეველი მადლი და სიყვარული გადმოაფრქვიაო.

ის იყო... და მეც ვიცანი ის ღიმილი. უმალ ენაზე მომწყდა:

— ბათაყვა?!

და მყისვე მასთან გავჩნდი.

შემომხედა. იმავე ნაცნობმა ღიმილმა ცისკარივით შემომანათა. მაგრამ ვერ მიცნო კი. კვლავ ვუხმე, ახლა უფრო გულითადად:

— ბათაყვა-მეთქი! — და მოუთმენლად მკლავზე წავეპოტინე. ავიწიე, სულ ახლოს შევხედე დიდრონ ლომის თვალებში.

უცებ მთელ იმ არეში კუთხით კუთხემდე გაისმა ჩემი ბავშვობის სახელი, როგორც მთიდან მთაზე გადაძახება, და ვიგრძენი, თუ როგორ შემომეჭვდნენ ალერსით ბათაყვას ძლიერი მკლავები.

* * *

—საიდან, როგორ გაჩნდი აქ, ჩემო ბათაყვა? — ვკითხე ჩემ ძველ მეგობარს, როცა გავმარტოვდით და მთავარი ქუჩიდან ჩემს ბინისაკენ შევუხვიეთ.

ჩემს შეკითხვაზე ბათაყვა გაკვირვებით შესდგა.

— როგორ, ნუ თუ არაფერი გაგიგია შემოგევლე? — პასუხის მაგიერ ნაწყენი ხმით მომმართა.

სახეზე კითხვის ნიშანი გამომეხატა.

მან კი ფიცხლავ გაისვა ხელი უბეზე, გაზეთების შეკვრა ამოიღო და უსიტყვოდ, მაგრამ მედიდურად გამომიწოდა:

— ეს რა არის? — ვკითხე დაბნეულად.

უკან ჩამომართვა გაზეთები, უხეშ თითებში შეატრიალა, გახსნა. ერთი რუსული გაზეთი გამოიღო.

—შენი თვალით წაიკითხე, შენი თვალით დაინახე.

გავშალე გაზეთი.

პირველსავე გვერდზე ახალგაზრდა ლეიტენანტის მოდიდო სურათს მოვკარი თვალი, რომელსაც ზემოდან მომსხო წარწერა ჰქონდა გაკეთებული:

„საბჭოთა ქვეყნის გმირები".

სანამ სათვალეს მოვიმარჯვებდი და სურათის ქვეშ წვრილ მინაწერს ამოვიკითხავდი, ის ადგილი ბათაყვას კორძიანი კაუჭა სალოკმა თითმა დაფარა და ყურში ჩამესმა უცნაური ჩალმუილება, რომელიც მამაკაცის უხეშ, მაგრამ შინაგანი განცდით გამთბარ უაღრეს სათუთ ალერსს გამოხატავდა:

— ჯეგე... ჯეგე... ვერ იცანი?

— ვინ ჯეგეა?

— ჩემი ჯეგე...

მაგრამ ბათ-ყვას აქ სიტყვა გაუწყდა და ცოტა დაფიქრების შემდეგ განაგრძო:

— ჰო, დამავიწყდა... მას შემდეგ დაიბადა ჩემი ჯეგე, რაც შენ ჩვენგან წახვედი. არც კი გინახავს, მართალია. ჩემს ვაჟზე გეუბნები. აი, მანდ რომ ხატია, იქვე წერია მისი ამბავი. ჩემი ჯეგე ახლა გმირია, შემოგევლე. მაგრამ გაზეთი უკეთ გეტყვის, წაიკითხე. წერილიც მაქვს, მისი ხელით დაწერილი. ისიც წაიკითხე — და ბათაყვამ მეორედ წაიყო ხელი ტბისაკენ.

* * *

ერთხანს ჩუმად მივყვებოდით ქუჩას. ხელში მეჭირა ბათაყვას მიერ გადმოცემული გაზეთი და ჯეგეს წერილი. გაზეთი უკვე წაკითხული ქონდა, ხოლო ჯეგეს წერილი შინ წასაკითხავად შემოვინახე.

მე ნათლად ვგრძნობდი, რომ ჩემს გვერდით ჩემი სიყრმის დროის მარად დაუვიწყარი მოგონება ხორცშესხმული მოაბიჯებდა. მოხლვავებულ წარსულის ამბებს თავს ვერ ვართმევდი. ბათაყვასთან მე მაერთებდა ერთად განვლილი ცხრაას ხუთი წლის რევოლუცია. იგი ჩემზე 10-12 წლით უფროსი იქნებოდა. გლეხთა აჯანყებას მეთაურობდა მთაში. დიდი ვაჟკაცის სახელი ჰქონდა მოხვეჭილი. მისი უშიშარი გული ამბავი მთელმა ჩვენმა კუთხემ იცოდა, მაგრამ ერთი მისი ვაჟკაცობის ამბავი ჩვენი მთების იქითა ქვეყნებსაც კი მოეფინა, როგორც ნამდვილი ვაჟკაცობის სანიმუშო მაგალითი, რომელიც ხალხს ახლაც არ დავიწყებია.

ბათაყვას ჰყავდა ერთი განუყრელი მეგობარი ზალიკა. ამასაც ვაჟკაცის სახელი ჰქონდა მოპოვებული და თითქმის ბათაყვას თანაბრად იხსენებოდა. ბათაყვაც ისე ენდობოდა, როგორც საკუთარ თავს. როცა გლეხების აჯანყება დამარცხდა და მეფის მთავრობამ ისევ დაიჭირა თავისი ადგილი, ბათაყვამ ზალიკასთან ერთად შორეულ მთას შეაფარა თავი. სწორედ ამ დროს დაირხა ხმა და შემოწმების შემდეგ კიდევაც დამტკიცდა, რომ ზალიკა მთავრობას მოესყიდნა და მისთვის ბათაყვას მოკვლა დაევალებინა. ამხანაგებმა მაშინვე შეატყობინეს ეს ამბავი ბათაყვას და მოსთხოვეს მოღალატის ჩამოცილება. მაგრამ ბათაყვამ ზალიკას ღალატი არამც და არამც არ იწამა: ვაჟკაცი და ღალატი ერთად ვის გაუგონია, ზალიკა კი ვაჟკაციაო. არ ჩამოიშორა. ერთ ბნელ ღამეს ადგილიდან ადგილზე გადადიოდნენ. ცხენებზე ისხდნენ. წინ ბათაყვა, უკან ზალიკა. სდუმდნენ.

რაც უნდა იყოს, ადამიანის გული მაინც ეჭვიანია ბუნებით და, ვინ იცის, მიუხედავად თავისი მტკიცე დაჯერებისა, იმ ბნელ ღამეს ბათაყვა იქნებ თავისი მეგობრის ღალატის შესაძლებლობაზე ფიქრობდა და ყურთასმენაც სათანადოდ ჰქონდა გამახვილებული. ანაზდეულად უკან მომავალმა ზალიკამ ცხენი ახლოს მიაგდო დაწინაურებულ ბათაყვასთან. ბათაყვამ უკან მიხედვაც ვერ მოასწრო, რომ იმავე წუთს ზედ მის ზურგთან რევოლვერის ჩახმახის დაცემა გაისმა. მოღალატეს იარაღმა უმტყუნა. დაფიქრებაც არ დასჭირებია, მაშინვე გამოერკვა ბათაყვა იმაში, რაც მოხდა. თითქოს არც კი ვაეგონოს, უნაგირზე ოდნავადაც არ შეინძრა და გზა ისე განაგრძო. გაცუდებულმა ზალიკამ ნაბიჯი შეანელა. ჩამორჩა. ბათაყვა მოელოდა: როგორც კი ზალიკა დარწმუნდებოდა, რომ ბათაყვას ყურს გაცუდებული ჩახმახის ჩხაკანი ასცდა ან თუ გაიგონა, ვერ გაიგო, რა იყო, ისევ მიუახლოვდებოდა მის ზურგს და ცდას გაიმეორებდა. შორიდან სროლა კი სიბნელის გამო არ შეიძლებოდა. ამ მოსალოდნელ წამისთვის კი მზად იყო ბათაყვა. მაგრამ მოღალატე აგვიანებდა. კარგა მანძილი განვლეს. მაშინ ბათაყვამ უხმო ზალიკას, სიტყვა რამე უნდა გითხრა, მომიახლოვდიო. ზალიკა გვერდში ამოუდგა სულგანაბული.

— იცი, ზალიკა, ვაჟკაცის იარაღმა გამტყუნება არ იცის ისე, როგორც ვაჟკაცის გულმა. აი, დაიჭირე ჩემი რევოლვერი, არ გიმტყუნებს, ეს იცოდე. მე კი შენი გამტყუნებული მომეცი, — უთხრა ბათაყვამ და თავისი რევოლვერი გაუწოდა. თავზარდაცემულმა ზალიკამ იარაღი ჩამოართვა და უანგარიშოდ თავისი ბათაყვას გადასცა. შესდგა გაშეშებული. ბათაყვამ კი გზა განაგრძო ისევე მშვიდად, თითქოს არაფერი მომხდარიყო. არ გასულა ხანი, რომ მის უკან რევოლვერი გავარდა. წინ-წამხტარი ცხენის სადავე მაგრა მოზიდა ბათაყვამ, მაგრამ არ შეაყენა. ოღონდ ბეჭები შეაქან-შემოაქანა, დაჭრილი თუ ვარო. გაუკვირდა, რომ უვნებელი იყო. მიაყურა. უკან სამარისებური სიჩუმე იდგა.

— კარგია, ცოტა სინიდისი მაინც გქონია, ზალიკა, თორემ ჩემ თავს არ ვაპატიებდი შენთან მეგობრობას, — თავისთვის ჩაილაპარაკა ბათაყვამ და უკან მოუხედავად მარტო თავის გზას მიჰყვა.

* * *

ბათაყვა და მე ჩემს ოთახში ვისხედით პირისპირ. ჯეგეს წერილი ხელში მეჭირა, ჩემ მიერ ორგზის წაკითხული. ვერ ვიშორებდი, გული მიწევდა კვლავ მის წასაკითხად. ბათაყვა თავისი საოცარი ღიმილითა და ლომის თვალებით სახეში შემომცქეროდა: აბა რას მეტყვისო.

— მოსწყოვს რომ გიბარებს ჯეგე, აპირებ წასვლას, ბათაყვა?—შევეკითხე ბოლოს ჩემს სტუმარს.

— გზის ფული გადმომიგზავნა. იქაური უფროსების დებეშაც მომივიდა, გამოუშვია, არ დაიბრკოლოთო, სწერენ ისინი აქაურებს. რა დამაკავებს?—მითხრა ბათაყვამ და უცებ ხმას დაუწია, საიდუმლოდ განაგრძო:

— ხომ წაიკითხე წერილში ის ადგილი, ჩვენს დიდ კაცს რომ პირადად უნახავს ჩემი ჯეგე. მოუსმენია მისგან ყოველივე და მერმე უთქვამს ამ მადლიანს: მამას მისწერე, ჩამოვიდესო. როგორ არ წავალ, შემოგევლე? თუმცა ჯეგე მძიმედ არ უნდა იყოს დაჭრილი და მას არაფერს გაუჭირებენ, მე მაინც მინდა ვნახო.

ერთხანს ვსდუმდით.

— მართალი უთქვამს ჯეგეს ამხანაგებისათვის, ბათაყვა: მამა მომეშველა გაჭირვების დროს და იმან მარგუნა გამარჯვებაო.

ბათაყვამ ჩაიცინა:

— აბა, მე საიდან მივეშველებოდი ამ სიშორიდან, შენ თვითონ წარმოიდგინე? მოჩვენებით კი იქნება, მართლა მოეჩვენა, რომ მასთან ვიყავი. იცი, ეს როგორ მოხდებოდა: ჯეგე რომ ომში მიდიოდა, დავარიგე ჩემებურად და ასე ვუთხარი: ბრძოლაში მტრის არ უნდა შეგეშინდეს. მხოლოდ მშიშარა მარცხდება, დამარცხებულს კი სიკვდილი არ ასცდება-მეთქი. ეს იცოდე, ჯეგე, როცა მტერი სიკვდილით გემუქრება, ერთად-ერთი გზა არსებობს ხსნისა: უნდა აჯობო. არ დაჰყარო იარაღი, სანამ მტერს არ გასტეხ და არ დაიმორჩილებ-მეთქი. ომში ვაჟკაცური გული და ნებისყოფა იმარჯვებს-მეთქი. ესეც ვუთხარი: ჩემი გული ჩაიდგი, შვილო, და თუ გაგიჭირდეს, მომიგონე-მეთქი. სჩანს, ჩემი სიტყვები დამახსოვრებია ბიჭს. მეც მოუგონებივარ გაჭირვების დროს, და აი, გაუმარჯვნია კიდევაც. ამიტომ გამოუცხადებია, ალბათ, ამხანაგებისათვის, მამა მომეშველაო.

თვითონ ჯეგეს თავისი გმირობის ამბავი ასე ჰქონდა მოკლედ წერილში მოთხრობილი.

ჯეგე თავისი ტყვიამფრქვეველთა რაზმით ერთ-ერთი მდინარის გადასავალს იცავდა. შორი-შორს დაფარულ წერტილებში ისხდნენ ბიჭები და ტყვიის ქარბუქში ხვევდნენ მდინარეზე მომდგარ მტერს. ჯეგეს და მის რაზმს ნაბრძანები ჰქონდა, ყოველ მიზეზ გარეშე მტერი უკუ ექცია. უსასტიკესად უტევდნენ ფაშისტები საბჭოთა ტყვიამფრქვეველებს. რაზმის მუშაობას ჯეგე დროგამოშვებით იმით ამოწმებდა, რომ წამით შეაყენებდა თავის იარაღს და ყურს მიუგდებდა მწყობრ კაკანს. მის უკვე შეჩვეულ სმენას არ უჭირდა საბჭოთა რაზმისა და მტრის ტყვიამფრქვევთა ხმის გარჩევა. მტრის თავგანწირულმა იერიშმა მალე დაარღვია ჯეგეს რაზმის შეტევის სიმწყობრე. ჯეგე თავის საფარიდან კარგად ხედავდა, თუ როგორ გათამამდა თანდათან მტერი და მდინარის მეორე ნაპირს ფაშისტების საპიორები დაეუფლნენ. მაგრამ ჯეგე იმასაც კარგად ამჩნევდა, რომ მისი წერტი მტრისაგან მოხერხებულად იყო დაფარული და მოწინააღმდეგის ნიშნს გარეშე რჩებოდა. ჯეგესთვის ცხადი იყო, რომ სანამ მას ძალა და ტყვია არ გამოელეოდა, მტერი მიზანს ვერ ეწყოდა. მის მიერ განადგურებულ საპიორთა რაზმს ახალი სცვლიდა, მაგრამ ახალსაც ელვის სისწრაფით სთიბავდა ჯეგეს მანქანა. მაგრამ ბოლოს მტერმა ჯეგეს საფარიც აღმოაჩინა. სეტყვასავით წამოვიდა ტყვია და ყუმბარა. ჯეგეს ოდნავადაც არ შეუნელებია შეტევა. ოღონდ ერთხანს შემდეგ მან იგრძნო, რომ მარცხენა ხელი შეუსუსტდა და გახევებულ თითებში მოძრაობა შეუწყდა. ზედ რომ დაიხედა, ნახა: სახელოდან სისხლი ღვარივით გადმოსდიოდა. მიხვდა, რომ დაჭრილი იყო. მიუხედავად ამისა, მისი ტყვიამფრქვევი ისევ ისე კაკანებდა და ნიშანში ამოღებულ მტრის არეში ისევ და ისევ სთიბავდა მოწინააღმდეგეებს. უცებ ჯეგეს ცნობიერებამ ანიშნა, რომ მას გული ულონდებოდა, ქანობა დაიწყო და მისი ტყვიამფრქვევის ლულაც ასცილდა ნიშანს. სიმწრისაგან დაიგმინა ახალგაზრდა ჯეგემ. მისდა მოულოდნელად ამ დაგმინებაში საყვარელი მამის სახელი მოესმა. იმავე წამს ჯეგეს ნათლად წარმოუდგა, ვითომ არწივის ფრთებივით გაშლილ მდევის მკლავები შემოეჭვდნენ მას, და დაინახა, თუ როგორ წამოადგა თავს მამა. დაკარწახებული ხელები ხელებში ჩაავლო და შექანებული ტყვიამფრქვევის ლულა საჭირო ნიშნისკენ გაუმართა.

— უნდა აჯობო, ჯეგე! — მოესმა ჯეგეს მამის მედგარი შეძახილი.

ჯეგეს არ ახსოვს, რამდენ ხანს ეჭირა მამის ხელებს მისი ხელები და რამდენ ხანს კაკანებდა შეუწყვეტლად მისი ტყვიამფრქვევი.

ჯეგე გამოარკვიეს ნაცნობმა ხმებმა:

— ვაშა, ვაშა! გაიმარჯვე ჯეგე! გადასავალი ისევ ჩვენს ხელშია!

ეს საბჭოთა მებრძოლები იყვნენ. ამხანაგები. აიტაცეს ჯეგე, ჰაერში შეისროლეს, გმირობა მიულოცეს.

ჯეგე კი გარშემო იცქირებოდა დაბნეული. მას თითქოს უკვირდა, რომ მის ახლო არ იმყოფებოდა ის, ვისაც ეძებდა, და გაუგებრად ლუღლუღებდა დასუსტებული, ჯერ კიდევ ბუნებაში გახვეული.

— მამა სად არის? ის იყო, რომ მომეშველა... მე კი არა, მამამ გაიმარჯვა!

ხელზე აყვანილი გმირი პირველი დახმარების საექიმო პუნქტში გაიყვანეს ამხანაგებმა.

სიღამაზე

სტ. შჩიპაჩევი

მას მუდამ ცოცხლად წარმოიდგენს ჩვენგან ყოველი.
ჩაჩქანმოხდილი ის შუბლს იწმენდს ჯაფით შეოფლილს.
შეუპოვრობა და მხნეობა ცხოველმყოფელ
ამშვენებს სახეს გაბედული რუსი მეომრის.

არავითარი სიძნელის წინ ის არ შეკრთება,
მეთოთხმეტეჯერ გასულია ხიშტით ბრძოლაში.
მოხდება ხოლმე, რომ სიკვდილი თვალში შეხედავს, —
არ შეირხევა წამწამებიც ჭაბუკ მოლაშქრის.

ასე მეგონა, რომ მიწაც კი, მიწაც ნატრობდა
აღბეჭდილიყო ზედ ნაბიჯი მებრძოლ მამაცის.
განუყრელია სილამაზე და გულადობა:
საზიზღარია მხდალი, თუნდაც სახით ლამაზი.

თარგმანი ა. სიჭინავასი.

ფაშისტური ვანდალიზმი

ჩეხიაში

ჩეხების ქვეყნის დაპყრობისთანავე გერმანელი ფაშისტები შეუდგნენ ჩეხი ხალხის მრავალსაუკუნოვანი კულტურის განადგურებას. უპირველეს ყოვლისა ისინი დაერივნენ ინტელიგენციის წარმომადგენლებს. პროტექტორატში გერმანელ ფაშისტთა ერთ-ერთმა მეთაურთაგანმა, ფრანკმა, განაცხადა: „ხალხის ამ მოუთრგუნავ ნაწილს ჩვენ წარუდგენთ ჩვენს ანგარიშს და ერთ მშვენიერ დღეს იგი მოსპობილი იქნება“.

ჩეხური სასწავლებლები და მათ შორის ევროპის სიამაყე — პრაღის ძველი უნივერსიტეტი სამი წლითაა დახურული. დაუპატიმრეს და საკონცენტრაციო ბანაკებში გაგზავნეს ექვსი ათასი ჩეხი სტუდენტი და პროფესორი. საკონცენტრაციო ბანაკებში მოთავსებულ ინტელიგენტთა საერთო რიცხვი 90 ათას კაცს აღწევს.

ჩეხური სახალხო სკოლების უმრავლესობა დახურულია. სასკოლო შენობებში დაბანაკებულია არიან გერმანიიდან ჩამოსული ჯარისკაცები. ყველა ჩეხური სახელმძღვანელო მოსპობილია. ამას იმით ასაბუთებენ, რომ ფიზიკის წიგნებშიაც კი „შენარჩუნებულია ჩეხოსლოვაკური რესპუბლიკის სული“.

პროტექტორატში აკრძალულია ჩეხური პიესების დადგმა, კინოში მხოლოდ გერმანული ფილმები იდგმება. ფაშისტებმა განდევნეს ჩეხების ცნობილი სასპორტო ორგანიზაცია. მათი შენობები გერმანელებმა დაიჭირეს, საოსტრები ჩამოართვეს და ხელმძღვანელნი დაპატიმრებულ იქნენ.

არანაკლებ მხეცურად მოექცნენ გერმანელი ფაშისტები და მათი დამქაშები სლოვაკურ კულტურას. ყველა კულტურული ორგანიზაცია დარბეულია. კულტურის ფრონტის პროგრესიული მოღვაწენი, რომლებმაც ვერ მოასწრეს საზღვარგარეთ გასვლა, აუტანელ რეპრესიებს განიცდიან.

პოლონეთში

ამერიკის შეერთებულ შტატებში გამომავალი გაზეთი „ამერიკა ეკო“ აღწერს პოლონური მეცნიერებისა და ხელოვნების განადგურების და ფაშისტ ბანდიტების მიერ პოლონეთის კულტურულ ღირებულებათა ძარცვის საოცარ სურათს.

ამ გაზეთის ცნობით, პოლონეთში სასტამბო საქმე სრულიად ჩამკვდარია. 1939 წლის სექტემბრიდან გერმანელების მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე არ გამოსულა არც ერთი სამეცნიერო წიგნი, არც ერთი სასკოლო სახელმძღვანელო, არც ერთი მოთხრობა, არც ერთი ლექსი. გერმანელებმა ნება დართეს გამოიცეს მხოლოდ სამზარეულო წიგნი და პოლონურ-გერმანული სიტყვარი.

ყველაზე დიდი პოლონური სტამბები ან სრულიად არ მუშაობენ, ან და სულს ღაფავენ — ბეჭდავენ რკინიგზის ბილეთებს და სხვ. ამჟამად არ გამოდის არც ერთი სამეცნიერო, სალიტერატურო, სამხატვრო, ტექნიკური და ეკონომიური ჟურნალი. კატოვიცისა და ვარშავის სტამბებში გერმანულ ენაზე იბეჭდება ფაშისტური გაზეთები. პოლონელი ჟურნალისტები და მბეჭდავები ქუჩაში არიან გამოგდებულნი. პოლონურ ენაზე გამოდის ორი ბინძური ფურცელი: „გინეც კრაკოვსკი“ და „ნოვი კურიერ ვარშავსკი“, მაგრამ ესენი არსებითად არიან გერმანული გაზეთები, შედგენილი გერმანელების მიერ ცუდ პოლონურ ენაზე. პოლონელები გაურბიან ამ უგვანო ფაშისტური შენათითხნის კითხვას.

პოლონური თეატრები გაუქმებულია. — ჩასული თეატრების (ვენისა და სხვების) წარმოდგენებზე პოლონელებს აკრძალული აქვთ დასწრება. პოლონელი ხალხის საყვარელი მსახიობები ოფიციანტებად მუშაობენ. დაარსდა ისეთი კაფეები, სადაც მთელი მომუშავე პერსონალი მსახიობებისაგან შესდგება.

გამოჩენილი მომღერლები იძულებულნი არიან ქუჩა-ქუჩა იმღერონ. შოპენის ნაწარმოებების საჯარო შესრულება აკრძალულია. განადგურებულია ძეგლები, რომლებიც პოლონეთის ისტორიის დასაბუთებას წარმოადგენდნენ.

მაგრამ ყველაზე მეტი თავზარი პოლონურ მეცნიერებასა და სკოლას დასცეს. გაძარცვეს სასწავლებლები, არქივები და ბიბლიოთეკები. სამეცნიერო მუშაკები ასობით ჩამაწყვდიეს ციხეებსა და საკონცენტრაციო ბანაკებში.

კრაკოვის უნივერსიტეტის ასსამოცდაათი პროფესორი და დოცენტი 1939 წლის ნოემბერს დაუპატიმრეს და რამდენიმე თვის განმავლობაში აწამეს. თვრამეტი მეცნიერი ბანაკში მოკვდა.

გათელილი საფრანგეთი

ნიუ-იორკში გამოვიდა კეტრინ დენლაპის ახალი ანტიფაშისტური რომანი სახელწოდებით „ფაშისტ ბანდიტებისგან გათელილი სოფელი“. რომანის მოქმედება სწარმოებს 1939 წელს ომის წინა დღეს, გერმანიის მეზობლად მდებარე ფრანგულ სოფელში, სადაც ისვენებენ ამერიკელი მოგზაურები და პარიზელი მხატვრები. მოულოდნელად მათ მშვიდობიან, განცხრომით სავსე ცხოვრებას არღვევს ბარბაროსული ომის საშინელება. გერმანული არმიის ლაშქრობა მთლიანად სპობს სოფელს მთელი თავისი მცხოვრებლებით. ამერიკულმა კრიტიკამ ეს წიგნი შეაფასა როგორც მართალი და ამაღელვებელი ამბავი გერმანელი ფაშისტების მიერ გათელილ საფრანგეთზე.

„გამარჯვება, იარაღო!“

ვახტანგოვის სახელობის თეატრი (მოსკოვი) ამზადებს ბ. ვოიტეხოვის ახალ პიესას „გამარჯვება, იარაღო!“ ეს პიესა, რომელიც ასახავს საბჭოთა კავშირის და მთელი მოწინავე კაცობრიობის ომს სისხლიანი ფაშიზმის წინააღმდეგ, წარმოადგენს ერთგვარ პოლემიკურ პიესას ჰემინგუეის ცნობილი რომანის „მშვიდობით, იარაღოს“ მიმართ. პიესის პირველი მოქმედება იწყება კარპატის პირა ქალაქში, საბჭოთა საზღვრის მახლობლად, გერმანიის თავდასხმის წინა დღეს. ვერაგი მტერი თავდასასხმელად ემზადება. მოელიან რა იოლ გამარჯვებას, ჰიტლერელი არამზადები არხეინად დასეირნობენ პატარა ქალაქში და მეტად მხიარულ გუნებაზე არიან იმის მოლოდინში, რომ რამდენიმე **საათის** შემდეგ ისინი რისხვად **დაატყდებიან** საბჭოთა მშვიდობიან ქვეყანას. პიესის შემდეგ აქტებში ვხედავთ იმავე ქალაქს ორი თვის შემდეგ. ქალაქი ეხლა უკვე დარბეული და გაძარცულია. მის ქუჩებში კვლავ ვხედავთ ჰიტლერელებს, მაგრამ არა როგორც მოსეირნეებს, რომლებიც წინასწარ სტკბებოდნენ განზრახული მუხანათობით, არამედ როგორც დაჭრილებსა და დასახიჩრებულებს წითელ არმიასთან შეტაკებაში. ქალაქი გადაქცეულია მთლიან ლაზარეთად, ყოველ კუთხე და კუნჭული გაჭედილია თავიანთი უმსგავსო მოქმედებისათვის სასტიკად დასჯილი და დაჭრილი გერმანელი ჯარისკაცებით. მეორეს მხრივ ვხედავთ ამავე ქალაქის მკვიდრ მცხოვრებთ. მათი განწყობილება გამოხატავს ევროპის ყველა დამონებული ხალხის განწყობილებას. საბჭოთა ჯარის გმირობას და ძლიერებას აღფრთოვანებია ევროპის ქვეყნები. აღმოსავლეთის ფრონტზე წარმოებულ წითელი არმიის გმირულ ბრძოლაში მათ დაუნახავთ ნაციზმის ბრუყალებისაგან განთავისუფლების შესაძლებლობა. გამქრალა ქედმოხრილობა და მორჩილება, ყველას — ჩეხს, პოლონელს, სერბს, ხორვატელს, ყველას ხელში იარაღი აუღია. იმასაც კი, ვინც ჰემინგუეის რომანის გმირის მიბაძვით იმეორებდა „მშვიდობით, იარაღო“, ახლა მაგრა ჩაუბღუჯია ხელი ყუმბარისა და შაშხანისათვის და იძახის „გამარჯვება, იარაღო!“

ანგიფაშისტური საღამო

საქართველოს მწერალთა კავშირის კლუბმა 20 სექტემბერს მოაწყო ლიტერატურული საღამო მოლოტოვის რაიონის სამხედრო კომისარიატსა და მიასნიკოვის სახელობის კლუბში წითელარმიაში გაწვეულთათვის. საღამოში მონაწილეობა მიიღეს პოეტებმა ი. გრიშაშვილმა, გ. ქუჩიშვილმა, ვასო გორგაძემ, ვ. გაბესკირიამ, ს. თავაძემ, ვ. ჟურულმა და ს. ავჩიანმა. მოხსენებით სამამულო ომის შესახებ გამოვიდა სიმონ წვერავა.

„ბერლინის გასაღები“ მარჯანიშვილის თეატრში

დადგმა რეჟისორ ვ. ჟუშიტაშვილისა

„თუ ყმაწვილი იპარავს—ეს მანიაა, თუ იპარავს მოზრდილი—ეს კლეპტომანიაა, თუ იპარავს ქვეყანა—ეს გერმანია“, ეს გესლიანი ოხუნჯობა დანიაში დღეს დიდსა და პატარას პირზე აკერია. გამოხატავს იგი ფაშიზმის მიერ გაქელილი ხალხების უსაზღვრო მძულვარებას ჰიტლერის გერმანიისადმი.

ასე „გაუთქვა“ გერმანიას სახელი თავზეხელაღებული ყაჩაღების, მკვლელებისა და მძარცველების ხროვამ, რომელიც 1933 წელს იქ ხელისუფლების სათავეში მოექცა.

ადამიანთა მოდგმის ამ ნაძირალებმა სულიერ უდაბნოდ აქციეს ერთ დროს „პოეტებისა და ფილოსოფოსების ქვეყნად“ ცნობილი მხარე.

ჰიტლერი და მისი დამქაშები ჰქექენ ისტორიას. გერმანიის თუ სხვა ხალხების ისტორიაში ისინი ეძებენ თავიანთი ბანდიტური თეორიისა და პრაქტიკის მზგავს მოვლენებს. უპირველეს ყოვლისა ისინი მიმართავენ გერმანელი რაინდებისა და გვირგვინოსანი ყაჩაღის ფრიდრიხ მეორის „საგმირო საქმეებს“. ამათ მემკვიდრეებად აცხადებენ ისინი თავიანთ თავს.

გერმანელი ფაშისტები თავხედურად გაიძახიან, რომ მსოფლიოს დაპყრობისა და დამონების ამ თავიანთი დამთხვეული ოცნების განსახორციელებლად ისინი ამ „სახელოვან წინაპრების“ გზას გაჰყვებიან.

„თუ თქვენ მოგწონთ სხვისი პროვინცია და გაქვთ საკმაო ძალა დაუყოვნებლივ უნდა დაიჭიროთ იგი; როგორც კი ამას მოახერხებთ, **ყოველთვის** იპოვით იურისტების საკმაო რიცხვს, რომლებიც დაგიმტკიცებენ, რომ **თქვენ სრული** უფლება გქონდათ დაპყრობილ ტერიტორიაზე“,—ცინიკურად აცხადებდა ფრიდრიხ მეორე. მაგრამ მის კვალზე მავალ თანამედროვე კანიბალებს, ფაშიზმს ბანდიტებს აივწყდებათ, თუ რა ბედი ეწიათ მათ „სასიქადულო წინაპრებს“ ტევტონელთა და ლივონელთა ორდენის ქოფაკ რაინდებს და ფრიდრიხ მეორეს, როცა ამ დამპყრობელთა და მძარცველთა ბნელი ძალები შეეჯახნენ თავისუფლების მოყვარულ, უძლეველ რუს ხალხს.

ფინის და გუსის პიესა „ბერლინის გასაღები“ ეხება რუსეთის არმიის ბრწყინვალე ლაშქრობას ბერლინზე შვიდწლიან ომის დროს, როდესაც რუსეთის ჯარმა ჯერ პალეიგთან და შემდეგ კუნენსდორფთან სასტიკად დამარცხა და გაანადგურა ფრიდრიხ მეორის სახელგანთქმული არმია და მის მთავარსარდალსაც თავიდან გამოუბერტყა მსოფლიოს დაპყრობის მანიაკალური გეგმები.

ფინის და გუსის პიესა დასაწყისში მკრთალი და უფერულია. ის იწყება ფრიდრიხის ადიუტანტების, გამოყენებული მაიორის შლეზვიგის და ქარაფშუტა ლეიტენანტის გერსკეს გამეიანურებული და მოსაწყენი დიალოგით პრუსიის არმიის ოფიცრის კარიერაზე. ლეიტენანტ ჯერსკეს ტრფიალზე მაიორის ქალიშვილის მიმართ.

ექსპოზიცია პიესის მთავარი თემისა (რაც იმაში მდგომარეობს, რომ პრუსიის მეფე ფრიდრიხ მეორე აწარმოებს უსამართლო, დაპყრობითს ომს ავსტრიის წინააღმდეგ და ამზადებს თავდასხმას ავსტრიის მაშინდელ მოკავშირე რუსეთზე, ხოლო რუსეთი აგრესორისაგან თავისი თავის და მოკავშირის დასაცავად ილაშქრებს ფრიდრიხ მეორის წინააღმდეგ) ვითარდება მომქმედ პირთა თხრობით, მოყოლით და არა მოქმედებაში გაშლით.

მხოლოდ პირველი მოქმედების დასასრულს ემჩნევა პიესას ერთგვარი გამოცოცხლება, იზრდება დრამატიული დაძაბულობა და მომქმედ პირთა სახეებიც უფრო ნათლად ინასკვებიან. აქ უპირველეს ყოვლისა მეღაენდეგა პრუსიის მეფის ფრიდრიხის ვერაგი სახე. ომის საწარმოებლად ფრიდრიხი, თავისი თანამედროვე ნაშიერების—ფაშისტ ბანდიტების მსგავსად, არ ერიდება არავითარ მუხანათობას და სისაძაგლეს. ხელშეკრულების დარღვევა, ღალატი ყოფილი მოკავშირეების მიმართ, ნეიტრალურ და მშვიდობიან სახელმწიფოებზე თავდასხმა, ჯაშუშობა, პროვოკაცია,—აი ის საშუალებები, რასაც ფრიდრიხი მიმართავდა გამარჯვების მოსაპოვებლად.

„მამაჩემი აგროვებდა ფულს, იარაღს, ჯარისკაცებს. მე კი ვძარცვავ ჩემს მეზობლებს და მომავალშიაც გავძარცვავ. ამას მოითხოვენ პრუსიის ინტერესები“,—ურცხვად აცხადებს ფრიდრიხი.

ოდვრზე მომდგარ რუსეთის არმიის დასაზვერად ფრიდრიხი ჰგზავნის თავის საიდუმლო აგენტს ლუიზა ლევუას. ფრიდრიხი ავალებს ლუიზას, მოტყუებით მოახერხოს რუსების ბანაკში შესვლა. ამის მისაღწევად ლუიზამ თავი ისე უნდა მოაჩვენოს რუსებს, თითქოს იგი ყაჩაღების მიერ გაძარცული მგზავრი იყოს. ფრიდრიხი ამბობს, რომ ამ გაძარცვის ამიტაციას მისი რეგულიარული ნაწილების ჯარისკაცები შეასრულებენ. „ჩემი ვაჟკაცები გაგძარცვავენ. ეს ხელობა მათ საუცხოოდ აქვთ შესწავლილი“. ფრიდრიხის ეს ცინიკური გულახდილობა ცხადჰყოფს ამ ონავარი მეფის სახეს და ჰიესაში არავითარ გადაჭარბებას არა აქვს ადგილი. ფრიდრიხი თითონ აღიარებდა, რომ ჩემი დაჭირავებული არმია საზოგადოების ნაძირალებისაგან შესდგებოდა. ფრიდრიხის არმიის ჯარისკაცებს არ გააჩნდათ მოვალეობის არავითარი შეგნება, მათ მხოლოდ კაპრალების ხელკეტის შიში მიერეკებოდა ბრძოლის ველზე. ცნობილია ფრიდრიხის თქმა: ჯარისკაცს კაპრალის ჯოხის უფრო უნდა ეშინოდეს, ვიდრე მოწინააღმდეგის ტყვიისაო.

განსაკუთრებით ცხადი ხდება ამ ლანდსკნეხტების არმიის დაბალი მორალური დონე, მისი ყაჩაღური ბუნება, როცა ფრიდრიხის საქვეყნოდ გახთქმული ქვეითი ჯარი და კავალერია დამარცხდება რუსეთის ჯართან შეჯახებისას კუნენსდორფთან. აქ განადგურებული პრუსიის ჯარის ნარჩენები მთლიანად ძარცვაგლეჯაზე გადადიან. პრუსიელი ჯარისკაცები გახარებულნი გაიძახიან: ამ ერთი დღის განმავლობაში მეტი ვიშოვნეთ, ვიდრე იმ ძუნწ ფრიდრიხთან ხუთი წლის განმავლობაშიო.

ჯარისკაცები გაფაციცებით დაეძებენ თავიანთ მეფეს, რომ თოკი ჩააბან და რუსებს მიუყვანონ ჯილდოს მისაღებად.

პიესის ავტორები გვიჩვენებენ, თუ რა მაღალი პატრიოტული სულით იყო გამსჭვალული რუსეთის არმია ამ დაჭირავებულ არამზადა ბრბოსთან შედარებით. რუსეთის ლაშქრის ეს მაღალი მორალური დონე ნაჩვენებია არა მარტო რუსეთის არმიის მოწინავე ოფიცრებისა—კარტაშევის და იგნატიევის სახით, არამედ გამოვლინებულია რუს ჯარისკაცთა სახეებში.

მიუხედავად პიესის ერთგვარი სქემატიურობისა, მარჯანიშვილის სახელობის თეატრმა ამ დადგმით შეჰქმნა სპექტაკლი, რომელიც ასახავს რუსი ხალხის გმირულ წარსულს და ეხმაურება ჩვენი მაყურებლის საბრძოლო პატრიოტულ განწყობილებას სამამულო ომის მრისხანე დღეებში.

ფრიდრიხის როლს ასრულებს ს. ზაქარიაძე. თუმცა ისტორიიდან ვიცით, რომ ფრიდრიხს ახასიათებდა ერთგვარი ისტერიულობა, პიესის დასაწყისში, ჩვენის აზრით, მისი სახის გამომეტყველებაში, მოძრაობაში, ეესტში, მიმიკაში, ხმაში მაინც მეტი გარეგნული პომპა, თავდაჯერება, მეფური ზარზეიმობა უნდა იხატებოდეს.

ეს მოჩვენებითი თავდაჯერება პირველ სცენებში საჭიროა იმისთვის, რომ მაყურებელმა უფრო მკვეთრად იგრძნოს კონტრასტი ფრიდრიხის მდგომარეობაში პიესის დასაწყისს (როცა ის გენერალ ვედელს ჰგზავნის და ეუბნება: „წადი და როგორც კი შეგხვდნენ რუსები, დაამარცხეო“) და დასასრულს შორის, როცა თავათ დამარცხებული და განადგურებული ფრიდრიხი ეუბნება თავის ადიუტანტ შლეზვიგს: „ნუ მეძახი მე „თქვენო უდიდებულესობავ“! რა ჯანდაბის უდიდებულესება გარ? დამიძახე მე უბედური ბებერი ფრიდრიხი“.

კარგად ჩასწვდა ფრიდრიხის საიდუმლო აგენტის, ლუიზა ლევუას როლს ს. თაყაიშვილი. ეს ონავარი არსება ყოველ წუთს იცვლის სახის გამომეტყველებას, ხმას. თავის ქალიშვილთან საუბარში ის ნაზი და ლმობიერია, გერიტივით ღუღუნებს. არამზადა კაპრალ შულცესთან შეჯახებისას კი სიბრაზისაგან ცოფებსა ჰყრის. მის მძაფრ მოძრაობაში იმდენი ძალა იგრძნობა, რომ გჯერა, როცა ფრიდრიხს ახმახი ჯარისკაცი, „ძარცვა-გლეჯის სპეციალისტი“ შუმახერი ქედმოდრეკილი სდგას, ლუიზას შეუძლიან დაუსჯელად სცემოს მას სახეში დამბაჩის ტარი.

სამშობლოსათვის თავდადებული რუსი ოფიცრის კარტაშევის დამარწმუნებელ სახეს ჰქმნის პიერ კობახიძე. მის ხმაში, გარეგნობაში, მოძრაობაში მეომრის სიმხნევე და პირდაპირობა გამოკრთის და ის ადამიანური სითბო, რომელიც მისკენ იზიდავს ჯარისკაცებს.

ჯარისკაც ივანოვის როლს ასრულებს ალ. გომელაური. მის ბოდიშნარევ ღიმილში, წოდებრივ უთანასწორებით დაბეჩავებულ არსებაში, მის ჰიზაშიც კი მოსჩანს მხედრული სიამაყე, მოვალეობის შევნება და თავის სამშობლოსთვის უანგარო თავდადება.

ალ. ყორყოლიანის მიერ შექმნილი შლეზვიგის სახე პირველ სცენებში ხაზგასმულად გროტესკულია. ბოლო სცენებში მსახიობი უფრო ღრმად შლის ამ პრუსიელ სამხედრო მუტრისაგან გამოყეყეჩებული მაიორის სახეს.

არა უშავს შ. გოცირელს ქარაფშუტა, ენატანია ლეიტენანტის გერსკეს როლში.

სახრჩობელისაგან ათასჯერ თავდაღწეული არამზადა კაპრალის შულცეს როლს კარგად ანსახიერებს კ. კვანტალიანი.

სადა და მარტივი, ისტორიული კოლორიტის სწორად გადმომცემი სპექტაკლის მხატვრული გაფორმება.

ალ. ჭეიშვილი

„ღახვარი“ № 2

21 სექტემბერს გამოვიდა საქართველოს საბჭოთა მწერლების კავშირის ბეჭდვითი კედლის გაზეთის „ლახვრის“ მეორე ნომერი. „ლახვრის“ ამ ნომერში მოთავსებულია ალიო მაშაშვილის ლექსი „გამარჯვებისკენ მოგვიწოდებს დიდი სტალინი“, გ. კაჭახიძის „ლენინგრადი“, ს. ჩიქოვანის „სიმღერა გმირობაზე“; იუმორისტული ლექსები, მოთხრობები, პამფლეტები, წარწერები პლაკატებზე და შარეებშეშ — ე. პოლუმორდვინოვისა, ი. გრიშაშვილისა, იონა ვაკელისა, კონსტ. გამსახურდიასი, ირ. ცბაშიძისა, მიქელ პატარიძისა, ა. მ-ისა, დავით გაჩეჩილაძისა. ნახატები და შარეები ს. კეცხოველისა, ირ. თოიძისა, ს. ნადარეიშვილისა, ს. ვადბოლსკისა, გ. ფირცხალავასი და ს. გაბაშვილისა. „ლახვრის“ მე-2 ნომერი ყურადღებას იპყრობს მრავალფეროვანი შინაარსით და მხატვრული გარეგნული გაფორმებით.

„ლახვარი“ იყიდება კიოსკებში და ღირს 1 მანეთად.

„სამშობლოსათვის, სტალინისათვის“

გეგ. ულენტი

„ებრძოლეთ სამშობლოსათვის, სტალინისათვის“, რომელიც ეხლახან გამოსცა „ფედერაციამ“, ქართული საბჭოთა მწერლობის პირველი შემოქმედებითი გამოძახილია სამამულო ომის მრისხანე დღეებზე, საბჭოთა ხალხის საბრძოლო აზვირთებისა და პატრიოტული აღფრთოვანების ამ დიდ ეპოპეაზე. იგი დედა-სამშობლოსადმი უანგარო სიყვარულისა და თავდადების გრძნობით, ვერაგი მტრისადმი მომაკვდინებელი სიძულვილის სულსაკვეთებით, ჩვენი სამართლიანი საქმის უეჭველი გამარჯვების რწმენით და ნებისყოფით მთაგონებული კოლექტიური წიგნია.

ჩვენს სამშობლოში დამკვიდრებული მზიური ცხოვრების სადიდებლად ამღერებული პოეტური სიტყვის მოზეიმე ტკბილხმოვანება ერთბაშად შესცვალა თავდამსხმელთა ურდოებისადმი მღელვარე გულისწყრომისა და რაინდული თავგანწირულების მძაფრმა ჰანგებმა.

ეს საბრძოლო განწყობილებაა გამოხატული ირაკლი აბაშიძის მიერ საქართველოს პოეტებისადმი მიძღვნილ ლექსში:

„ძმებო, მგოსნებო, უსაყვარლესო
ქვეყნის ქებანო, ტკბილო ჰანგებო,
ჩვენო მახვილო, ასჯერ ნალესო,
მუდამ გამტანო და საგანგებო,
გასჭერ, დასძალე ურდო პირმყრალთა,
ნახონ ნამდვილი შენლა, რკინებო,
ერთხმად, ერთპირად, როგორც გვიყვარდა,
ქვეყნის ზეიმზე შეხმატკბილება“.

მართლაც, ერთხმად და ერთპირად მღერის საბჭოთა პოეზია გმირული ბრძოლისა და გამარჯვების ვაჟკაცურ სიმღერას. ამ ერთსულოვან სიმღერაში გამოთქმულია დიადი საბჭოთა ხალხის უმაგალითო შემჭიდროვება და განუყოფელობა. საბჭოთა პოეტისა და მწერლის მხატვრულ სიტყვაში ცხოვლად არის აღბეჭდილი დიდი სტალინის მოწოდებაზე სალაშქროდ წამომდგარი მრავალეროვანი საბჭოთა ხალხის მზადყოფნა — „გაიღოს ყოველგვარი მსხვერპლი, რომელსაც კი მოითხოვს დედა-სამშობლო, საკუთარი სიცოცხლე შესწიროს მამულის თავდაცვის უწმინდეს საქმეს:

„ბელადის სიტყვა ბრძოლისკენ გვიხმობს,
მტრის მოსასპობად გვეძახის ბრძენი,
— თუ სამშობლოსთვის საჭირო იყოს,
მას შეეწიროს სიცოცხლეც ჩვენი“.
(კ. ბობოხიძე)

ჭეშმარიტი საბჭოთა პოეტის ლექსი ეხლა ერთად-ერთი დანიშნულებით ცოცხლობს: კიდევ უფრო მეტად აღვივოს ხალხში პატრიოტული თავდადების მაღალი გრძნობა, კიდევ უფრო აღაგზნოს ხალხის აზრი და გული ფაშისტ ბარბაროსებზე შურისძიების დაუცხრომელი ჟინით. ასეთ კიჟინად გაისმის ალიო მაშაშვილის ლექსი „წერილი სამამულო ომის გმირებისადმი“.

„დასცხეთ, დაჭკარით, ბიჭებო, არ ვნახო
მათი ძირი მე,
სად მეგულება სამშობლო, მტრებისთვის
გხსაწირი მე.
არ გამეგონოს არას დროს მანდ თქვენი
გასაჭირი მე,
დასცხეთ, დაჭკარით მტარვალებს,
დაჭკარით თქვენი ჭირიმე“.

უდიდესი ისტორიული გამოცდის ეხლანდელ დღეებში ხალხი განუზომელი სიამაყით იგონებს თავის გმირულ წარსულს, სამშობლოსათვის თავდადებული და ძლევამოსილად დაგვირგვინებული ბრძოლების დაუვიწყარ ეპიზოდებს. ეს ისტორიული ანალოგიები უფრო მეტად ასალკლდევებენ ჩვენს ხნებისყოფას და რწმენას, რომ რაგინდ მძიმე და მწვავე არ უნდა იყოს ბრძოლა, გამარჯვება მაინც ჩვენ დაგვრჩება. ქართველი ხალხის გმირული ისტორიის ბრწყინვალე ფურცლებს აცოცხლებს ჩვენს ცნობიერებაში გიორგი ლეონიძის ლექსი:

„ჩვენთვის წარსულშიც შემოუთვლიათ,
როცა გვირბევდნენ მთა-ბარს, ტყე-ველსა:
— ქართლში მიწასაც აღარ გავუშვებთ,
ქვას არ დავტოვებთ დაუმტვრეველსა!
მაგრამ დაჭკარით ფეხი ხაფლავებს,
ჭკითხეთ წინაპრებს, მამულის მხედრებს,
ჭკითხეთ ტაშისკარს, ჭკითხეთ ასპინძას,
რა მასპინძლობაც მტერს დავახვედრეთ“.

ისტორიული წიაღსვლის ამგვარ პოეტურ მოტივებს ვხვდებით აგრეთვე კონსტანტინე ჭიჭინაძის ლექსში „შმობელო მხარეო!“, ხარიტონ ვარდოშვილის ლექსში „ლაშქრული“ და ვასო გორგაძის ლექსში „სამშობლოსათვის“.

სამამულო ომის დღეებში ქართველი საბჭოთა პოეტების მიერ შექმნილ ნაწარმოებთა შორის ერთ-ერთ საუკეთესო ლექსად უნდა ჩაითვალოს რაჟდენ გვეტაძის „შვილის წერილი“. ამ წრფელ. სადა და ნათელ საღებავებით შესრულებულ ლექსში ორგანიულად არის შედუღებული მებრძოლი პატრიოტიზმის საზოგადოებრივი იდეა უადრესად ინტიმურ განცდათა სამყაროსთან, ფრონტზე გაგზავნილ შვილისადმი მშობლიური სიყვარულის და მზრუნველობის გრძნობასთან.

რა გააფთრებითაც არ უნდა მოიწევდნენ ჩვენს მიწა-წყალზე მკვლელობასა და მძარცველობაში შეუდარებლად განსწავლული ბარბაროსთა ურდოები, ჩვენ მაინც ვიცით, რომ ყოველივე ეს სასიკვდილოდ დაჭრილი ნადირის გაცოფებული იერიშებია, რომლებიც უპირველეს ყოვლისა მისსავე აუცილებელ განწირულებას მოასწავებენ. ამიტომ იმეორებს ჩვენი ქვეყანა ასეთი გაუტეხელი ჟინით და ნებისყოფით გამსჭვალულ სიტყვებს:

„მიწა დაიწყებს ზანზარს
ულმობელ ცეცხლის ფრქვევით.
მტერი დღეს ნახავს საზარს
ჩვენი მიჯნების ქვევით,
ჩვენ კი გადავევლით საზღვარს
სტალინის დროშის რხევით“.
(ალ. აბაშელი).

საბჭოთა ხალხისათვის და მისი აზრისა და გრძნობის გამომხატველი მთელი საბჭოთა ლიტერატურისათვის დამახასიათებელი ეს მებრძოლი ოპტიმიზმი განსახიერებულია აგრეთვე სანდრო ეულის ლექსში „არასდროს“, გიორგი კაჭახიძის ლექსში „წითელ მებრძოლებს“ და გიორგი ქუჩიშვილის მოწოდებითი სასიმღერო ინტონაციით დაწერილ ლექსებში: „წინ, მებრძოლნო!“ და „წითელარმიელთა სიმღერა“.

ჩვენი გმირების ყოველ ნაბიჯში ყოველი საბჭოთა პატრიოტი თავისი უწმინდესი მისწრაფების განხორციელებას ხედავს. კარგად გამოხატა ეს აზრი კარლო კალაძემ მაიორ შალვა ლებანიძისადმი მიძღვნილ ლექსის ამ სტრიქონებში:

„ბვესმის ეგ რისხვა, უსიტყვოდ თქმული,
და ცაში თუმცა ერთად არა ვართ, —
ჩვენ მაინც ერთად ვიჯერეთ გული
ბრძოლით, გულდაგულ, დაუფარავად“...

თავისებურია ვიქტორ გაბესკირიას ლექსების ციკლი, რომელიც სტალინური შევარდნების გმირულ საქმეთა, ჩვენი მებრძოლების თავგანწირულებისა და საბჭოთა ადამიანის მორალურ უპირატესობათა ამსახველ პოეტურ სურათებს შეიცავს.

სამამულო ომის ფრონტზე თუ ზურგში ქმრების, ძმებისა და ვაჟების მხარდამხარ მებრძოლი საბჭოთა ქალებისადმია მიმართული ი. გრიშაშვილის ლექსი „ჩვენ დებს და დედებს“. პოეტი აღადგენს დიდი ქართველი პოეტების ხოტბით შემოსილ და „ქართლის ცხოვრების“ ძვირფას წიგნში წარუშლელად აღბეჭდილ სახეს ქართველ დედისას და მის მაგალითზე მოუხმობს ჩვენი სამშობლოს დედებს და ქალიშვილებს:

„ცეცხლი ვერაგებს—მკაცრი და მწველი!
ერთად ვიფიქროთ ბრძოლის საგანზე,
გავხსნათ გულების წმინდა საგანძე,
ვიხსნათ სამშობლო წუთბილწველი,
ავსრულებდეთ შოთას დანაბარს:
დავსცხოთ! დავარტყათ! ერთად! თანაბარ“!

ვერაგი მტრისადმი შეურიგებელი ზიზღი და გულისწყრომა სამშობლოს დასაცავად ამხედრებული საბჭოთა ხალხის უწმინდესი სიყოველთაო სახალხო გრძნობაა. მთელი კაცობრიობის მოსისხლე მტრის — ფაშიზმის საბოლოოდ განადგურება წარმოადგენს ეხლა ჩვენი ქვეყნის ყოველი ღირსეული შვილის ერთად-ერთ საზრუნავს.

„საწამლავით ხელში მოსულს
მას სიკვდილი მოსდევს მხლებლად,
ომს აჩაღებს ბარბაროსულს,
ხალხს ეკვეთა საწამებლად.
უნდა გაჰქრეს სიმწრის ფერი
მძიმე სუნის მძიმე ქროლა.
ეხლა არის ყველაფერი —
მასთან ბრძოლა, მხოლოდ ბრძოლა“.
(გალ. ტაბიძე)

სამამულო ომის ფრონტებზე ხახელმოხვეჭილი გმირების: გასტელოს, ფურფუმთას, ლებანიძის და სხვათა პოეტურ პორტრეტებს ხატავენ თავიანთ ლექსებში სიმონ ჩიქოვანი, ალიო მაშაშვილი, გიორგი ლეონიძე, სანდრო შანშიაშვილი, ალ. ქუთათელი, ვარლამ ჟურული, გრიგოლ ცეცხლაძე და კრებულის მონაწილე სხვა პოეტები.

კრებულში მოთავსებული ყველა ლექსი შთაგონებულია დიდი **სტალინისადმი** უსაზღვრო ერთგულებისა და სიყვარულის მგზნებარე გრძნობით. პოეტები უმღერიან ხალხთა დიდ ბელადს, როგორც ჩვენი სამართლიანი საქმის გამარჯვების დიად სიმბოლოს, როგორც ჩვენს საბრძოლო დროშას, უძლეველ სარდალს და წინამძღოლს:

„გულში რეკავს სტალინისგან
ბრძნულად თქმული გამარჯვება,
მისი შუქი გზას გვნათებს,
მტერი აღარ გადარჩება.
მტერი ტყვეით დაისაჯოს,
მტერს სიკვდილი, დამარცხება!
სტალინის გულს გაუმარჯოს,
წითელ ლაშქრის გამარჯვება!“.
(სიმონ ჩიქოვანი).

ხალხთა უძლეველი სარდლის დიდი სტალინისადმია მიძღვნილი ალ. ადამიას ლექსი „და დიდი ხალხი მას უსმენდა სულგანაბული“ და რევაზ მარგიანის ლექსი „მამულისათვის გვიხმობს ბელადი“. პატრიოტული მგზნებარებით და მებრძოლი სულით არის გამსჭვალული კრებულში მოთავსებული ლექსები: ალ. საჯაიასი, გ. კალანდაძისა, ი. ნონეშვილისა და შ. იოსელიანისა.

მხატვრული პროზის განყოფილება იხსნება შალვა დადიანის ნაწარმოებით „საომარი შემართებანი“. ავტორს მოხერხებულად დაუკავშირებია ერთმანეთთან საბჭოთა ხალხის საბრძოლო აღფრთოვანებისა და ჩვენი სამშობლოს გმირული წარსულის ამსახველი სურათები.

საბჭოთა ადამიანების გმირობისა და პატრიოტული თავდადების ამაღელვებელ სურათს ხატავს დემნა შენგელაია მოთხრობაში „მეოთხე ძმა“. მოთხრობის პერსონაჟები კოლორიტულად და ცხოვლად არიან მოცემული. მძაფრი დრამატიზმითაა აღწერილი ამბავი სამშობლოსათვის თავგანწირული ბავშვის რაინდული დაღუპვისა. ალექსანდრე ქუთათელის „ხიდი“ სამამულო ომის ფრონტისა და საბჭოთა პარტიზანების ბრძოლის ამსახველი ეპიზოდების სერიას წარმოადგენს. ეს ეპიზოდები ავტორს რეალისტური სიცხადით და წრფელი განცდით აქვს ასახული.

სოლომონ თავაძის „ქალის გული“, ანდრო ლომიძის „სამშობლოსათვის“